

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİNEMA TELEVİZYON ANASANAT DALI
SİNEMA-TV SANAT DALI

İSTANBUL'DA HANUKA

(Yüksek Lisans Tezi/Projesi)

Tezi Hazırlayan: **Raşit ELİTAŞ**

İstanbul, 2012

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİNEMA TELEVİZYON ANASANAT DALI
SİNEMA-TV SANAT DALI

İSTANBUL'DA HANUKA

(Yüksek Lisans Tezi/Projesi)

Tezi Hazırlayan:

Raşit ELİTAŞ

Öğrenci No:

100770013

Danışman:

Yard. Doç. Dr. Zeynep ÖZARSLAN

İstanbul, 2012

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans projesi/tezi olarak sunduğum “İstanbul’da Hanuka” başlıklı bu çalışmamın bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklar da gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.
..../2/2012

Aday: Raşit ELİTAŞ

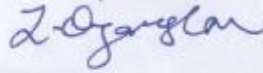
T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

.....

Enstitümüz *Sinema-TV* Anasanat dalı *Sinema-TV* Sanat dalı yüksek lisans öğrencilerinden **100770013** numaralı **Raşit ELİTAŞ'ın** "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**İSTANBUL'DA HANUKA**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 28.02.2012 tarih ve 2012/7 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (60.) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD.DOÇ. DR Zeynep ÖZARSLAN

ÜYE
YRD.DOÇ. Cüneyt GÖK

ÜYE
PROF.DR. Oğuz MAKAL

İSTANBUL'DA HANUKA

Tezi/Projeyi Hazırlayan: Raşit ELİTAŞ

Özet

Bu belgesel film projesinin amacı Musevi cemaatinin İstanbul'a göçünden bu yana kutlamakta olduğu Hanuka Bayramını incelemek ve özellikle İstanbul'da yaşayan Musevi cemaatinin Hanuka Bayramı kutlamalarından yola çıkarak Musevi cemaatini daha yakından tanımaya katkıda bulunmaktır. Böylece kültürlerarası kaynaşmaya da katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hanuka, Yahudi cemaati, Belgesel, Kültürlerarası kaynaşma

HANUKKA IN İSTANBUL

Presented by: Raşit ELİTAŞ

Abstract

The purpose of this short documentary film project is to examine that how Jewish community celebrates Hanukkah since their migration to İstanbul. Understanding the Feast of Hanukka celebrations especially by the Jewish community living in İstanbul contributes to recognition of the Jewish community more closely. Thus, aims to contribute to the cross-cultural fusion.

Key Words: Hanukka, The Jewish community, Documentary, cross-cultural fusion.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No:
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ŞEKİL LİSTESİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. İSTANBUL'DA YAHUDİ CEMAATİ KISA TARİHİ	3
3. MUSEVİLERDE DİNİ TÖRENLER	6
4. MUSEVİLERDE HANUKA BAYRAMI	9
4.1 Hanuka Bayramının Çıkışı.....	9
4.2 Hanukiya.....	10
4.3 Hanuka Mumları Yakılması.....	11
4.4. Bayramın önemi ve Evrensel Niteliği.....	12
4.5 Hanuka Ruhü.....	13
5. 2011 YILINDA İSTANBUL'DA HANUKA BAYRAMI KUTLAMALARI	14
6. HANUKA BAYRAMI BELGESEL FİLM ÇALIŞMASI	16
6.1 Projenin Amacı.....	16
6.2 Projenin Konusu.....	17
6.3 Proje Konusunun Sınırlandırılması.....	17
6.4 Öngörüşmeler ve Arşiv Taraması.....	18
6.5 Projenin Yapım Süreci.....	19
6.6 Projenin Çekim Süreci.....	20
6.7 Projenin Kurgu Süreci.....	20

6.8 Film Küneysi.....	21
7. SONUÇ.....	22
KAYNAKLAR.....	23
EKLER	
Ek-1: İstanbul'da Hanuka Belgesel Film Fotoğrafları.....	25
ÖZGEÇMİŞ.....	40

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Sekil.1. Hanukiya: Dokuz kollu şamdandır.....	9

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Sayfa No:

Fotoğraf 1: Eski Hanuka kandilleriyle filmin yazısı belirir ve bir anlatıcının konuşmasıyla film başlar.	25
Fotoğraf 2: Film başladıktan sonra karşımıza sinegog ortamında konuşma yapan bir hahambaşılık görevlisi çıkar.	25
Fotoğraf 3: Hanuka töreninde kullanılan simgesel hanuka şamdanı.....	26
Fotoğraf 4: Hanuka şamdanlarının İslami motiflerle süslenmiş hali.	26
Fotoğraf 5: Burada Hanuka ile ilgili konuşulurken geçmişten günümüze gelen, islam sanatı ve mimarisinden etkilenilmiş Hanuka töreni şamdanlarıve İslami motiflerle süslenmiş hali.	27
Fotoğraf 6: Tarihten günümüze kadar gelmiş olan ağaç oymacılığı ile işlenmiş hanuka şamdanları.	27
Fotoğraf 7: Tahta kalede Yahudi esnaflarla görüşmeden önce o kalabalığı ve tahta kaleyi görüyoruz.....	28
Fotoğraf 8: Tahta kalede bir yahudi esnafı.....	28
Fotoğraf 9: Işıklar Bayramının tarihsel sürecinden söz edilirken	29
Fotoğraf 10: Işıklar Bayramında zeytin yağı ile yapılan ve filtreler koyulup ateşlenen en doğal hanuka şamdanı.	29
Fotoğraf 11: Sinegog ortamını ve törensel kutlama alanını.....	30
Fotoğraf 12: Evde kutlanan hanuka töreninde bayramı sevdirmek adına ilk mumu evin en küçüğü yakarken.....	30
Fotoğraf 13: Yusuf ALTINTAŞ Haham Başılık Genel Sekreteri sinegogtaki törensel kutlamadan bahsederken.....	31

Fotoğraf 14: Caddebostan sinegogunda musevi dini liderlerin katıldığı bir hanuka töreni.	31
Fotoğraf 15: Musevi cemaatinin bir arada olduğu kutlamalar.	32
Fotoğraf 16: Avrupa ve Amerikadaki Hanuka töreni.	32
Fotoğraf 17: Madam Fanny kendi evlerinde çocukluk zamanlarında yapılan hanuka kutlamalarını, pamuk ve yağlarla yaptıkları hanuka mumlarını anlatırken.	33
Fotoğraf 18: Evde ortamında hanuka kutlama töreni, mumlar yakılır ve dualar edilir. ...	33
Fotoğraf 19: Gravürler ile anlatılan bir savaş.	34
Fotoğraf 20: Musevi cemaatinin Hamambaşısı Rav Isak HALEVA Neve Şalom sinogogunda sekiz köşeli şamdanı yakarken.	34
Fotoğraf 21: Moris TEMEL bize Hanuka Bayramı ve genç nesillere bu törenleri nasıl aktardıklarını anlatırken.	35
Fotoğraf 22: Ufak çocuklara geleneklerin öğretilmesi.	35
Fotoğraf 23: Sinegog ortamında ufak çocukların sergilediği gösteriler.	36
Fotoğraf 24: Çocuklardan oluşmuş sinegog korusu ve kendi aralarında düzenlenen partiler.	36
Fotoğraf 25: Hanuka Bayramını Müslümanlarla ve Ramazan Bayramını da Musevilerle kutlarken.	37
Fotoğraf 26: Sinegogta törensel hanuka şamdanının, sekiz köşeli şamdanın yakılışı. ...	37
Fotoğraf 27: Törenin sonuna doğru sinegog içerisinde ışıkların arasında Davud'un yıldızı.	38
Fotoğraf 28: Ekran ağır bir şekilde kararmaya başlar ve sekiz köşeli şamdan belirir. ...	38
Fotoğraf 29: Ekran bir kaç saniyeliğine kapanıp açılır.	39
Fotoğraf 30: Koro Hanuka şarkısı söyler ve ekran yavaş yavaş kararmaya başlar ve jenerik akmaya başlar.	39

1. GİRİŞ

Bu kısa belgesel film projesinin amacı Musevi cemaatinin İstanbul'a göçünden beri kutlamakta olduğu Hanuka Bayramını incelemek ve de özellikle İstanbul'da yaşayan Musevi cemaatinin Hanuka Bayramı kutlamalarından yola çıkarak Musevi cemaatini daha yakından tanımaya katkıda bulunmaktır. Böylece kültürlerarası kaynaşmaya da katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

İstanbul'da yaşayan Musevi cemaati üzerine yapılan bilimsel ve de sinematografik çalışmalar incelenmiş ve Hanuka Bayramı kutlamaları ile ilgili bir çalışma olmadığı tespit edilmiş , bu nedenle bu kısa belgesel film projesi ile Musevi cemaati ile ilgili bilimsel literatüre bir katkı yapmak amaçlanmaktadır.

Bu kısa belgesel filmde öncelikle Hanuka Bayramı'nın ortaya çıkışı üzerinde durulacaktır, daha sonra Hanuka Bayramı ritüellerinin neler olduğu gösterilerek, bayramın Musevi cemaati için anlamı anlatılacaktır. Bunlara ek olarak bayram kutlamalarının tarih boyunca nasıl değiştiği ve bu kutlamaların farklı coğrafyalarda nasıl gerçekleştiğine kısaca değinilerek İstanbul'da yaşayan Musevi cemaatinin Hanuka Bayramını günümüzde nasıl kutladığı gösterilecektir.

Bu kısa belgesel film, bir yüksek lisans projesi olarak hazırlandığı için filmin bilimsel ölçütlere uygun bir şekilde hazırlanmasına da dikkat edilmiştir: Bu amaçla film boyunca bir uzman olarak İstanbul Musevi cemaati Hahambaşılık Genel Sekreteri Sayın Yusuf Altıntaş'ın görüşlerine yer verilmiş ve böylece elde edilen bilgilerin ve görüntülerin güvenilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Uzman görüşünün yanında, sıradan cemaat üyelerinin Hanuka Bayramı hakkındaki görüşlerine de yer verilmiştir. Böylece birden fazla kaynaktan cemaat ve bayram ile ilgili bilgi ve belge

edinilmiştir. Hem uzman görüşü hem de sıradan insanların görüşleri sayesinde cemaat ve bayram ile ilgili daha güvenilir ve samimi bilgiler edinilmesi ve de farklı karakterle farklı mekanlarda çekimler yapılması bu projenin estetik ve sanatsal boyutuna da katkıda bulunmuştur.

2. İSTANBUL'DA YAHUDİ CEMAATİ KISA TARİHİ

Osmanlıların İstanbul'u fethinden bu yana başta İstanbul olmak üzere bir çok Osmanlı toprağı kapılarını Musevilere açmıştır. Musevi göçlerinin Osmanlılar açısından en büyük önemi Yahudi topluluğunun Avrupa ile Osmanlı arasında bir köprü oluşturmasıdır. Yahudilerin başlıca göç nedeni ise Musevilere Avrupa'da yapılan zulümlerdir, bunun yanı sıra inaniş olarak Müslümanlık ile Yahudiliğın simetik yapıda olması İstanbul'u göç mekanı olarak cazip kılmıştır. İstanbul'un fethinden önce Osmanlı topraklarına gelen Musevilerin rahat bir yaşam sürmeleri, bu topraklarda dinsel özgürlüklerinin kısıtlanmaması Avrupa'dan gelecek Yahudileri cesaretlendirmiştir.

“1492 yılında İber yarımadası'ndaki Yahudilerin Osmanlı topraklarına gerçekleşen büyük göçünden, imparatorluğın gerileme dönemine kadar geçen dönemde Yahudiler oldukça rahat bir yaşam sürmüşlerdir. Osmanlı yöneticilerinin, devletin kuruluşundan itibaren mali ve ticari alanlarda yetenekli Yahudilerden istifade ettiklerini biliyoruz. 1492 yılında İber yarımadasından gelen Yahudiler Osmanlı topraklarında kendi mesleklerini icra ettiler. Böylece Osmanlı'nın gelişimine katkıda bulundular. II. Bayezid, Osmanlı topraklarına kaçıp gelen veya göç eden Yahudiler için ülkemizi zenginleştiriyor ve kalkındırıyorlar demiştir. Osmanlı Yahudileri ülkede diplomasi ve hekimlik dışında; tercümanlık, eczacılık, çeşitli zanaat alanları ve mali konularda öne çıkmıştır. Ülkemize yani Osmanlı topraklarına Yahudilerin büyük bir bölümü Avrupa'da yaşadıkları sorunlardan (dışlanma, soykırım) kaçıp, huzur bulmak için sığınmışlardır” (Olgun, 2009, s.21). 31 Mart 1492 tarihinde Kraliçe İsabella ve Kral Ferdinand Kovma Fermanı'nı imzaladılar ve yayınladılar. Aslı Madrid Milli Kütüphanesi'nde bulunan fermanda: Krallık sınırları içerisinde yaşayan Yahudilerin Temmuz ayı sonuna kadar ülkeyi terk etmeleri ve bir daha dönmemeleri istenmektedir. Buradan kaçan Yahudilerin bir kısmı Osmanlı topraklarına sığındı (Sakir, 2011, s.101-102). “Dönemin padişahı II. Bayezid kendi özel gemisini İspanya'ya gönderip Yahudileri kendi ülkesine getirerek onların kurtulmasını sağladı. İspanya'dan gelen Yahudiler Osmanlı ülkesinde Edirne,

İstanbul ve Selanik ardından da İzmir, İskenderiye gibi şehirlere yerleştirildiler. Dolayısı ile bu dönemde İstanbul Avrupa'nın en büyük Yahudi topluluğunun merkezi, Selanik ise adeta bir Yahudi kenti haline gelmiştir" (Olgun, 2009, s.20, 21).

"Sonraki kuşaklarda İstanbullu Yahudi cemaatin sefardileşmesi, şehirdeki Aşkenazi grubunun varlığını gizlemiştir. Aşkenazi grubu 15.yy'ın ikinci yarısında Almanya'dan kovulan Yahudilerden oluşmaktadır. İspanyol Yahudileri İstanbul'a vardıklarında oraya daha önce yerleşmiş Aşkenazilerle karşılaşmıştır. Aşkenaziler buraya kendi istekleriyle gelmiş olmalarına rağmen, Osmanlılar onları sürgün olarak kabul ediyor ve onlara Romaniotlara gösterdikleri muameleyi gösteriyorlardı. Bununla birlikte İber Yahudilerini göçünün sürgün ve kendi gelen ayrımının doğmasına yol açtığı ve Aşkenazilerden de yeni gelenlerin olduğu 16.yy boyunca, Aşkenazi cemaatleri kendi gelen kategorisine alınmıştır. Böylelikle Hristiyan ülkelerinden İstanbul'a göç eden tüm Yahudiler kendi gelen kategorisine geçirilmiştir"(Rozen, 2010, s.49). "Ayrıca İstanbul'da yaşayan Yahudiler İstanbul'un fethi sırasında tarafsız kalarak dolaylı olarak Türkler'e yardımcı olmuşlardır. Bu dönemde ve daha sonraki dönemlerde ise Yahudilere din ve vicdan özgürlüğü verilmiştir." (Olgun, 2009, s.18, 19, 34). Bununla birlikte Osmanlı topraklarında Yahudilere bayram ve törenlerini kutlayabilmeleri için devletin hazinesinden bütçe ayrılmıştır.

"Yahudilik ile İslamiyet arasındaki benzerlik, Bizans ve Balkanlar'ın eski hakimlerinin Hıristiyan olması ve Hıristiyan Avrupa'nın Osmanlılar'a karşı mücadele halinde olması Osmanlı idarecilerinin Yahudilere diğer unsurlara göre daha fazla ehemmiyet vermelerine sebep olmuştur." (Olgun, 2009, s.18, 19, 34).

Osmanlı şehir ve kasabalarında mahalleler din ve mezhep farklılıklarına göre oluşturulmuştur. Bu mahallelerde oturanlar kendi inançlarını ve geleneklerini rahatça yaşayabilmişlerdir. Örneğin, gayri müslimler kendi mahallelerinde meyhane açabilir, rakı ve şarap içebilirlerdi ama Müslüman mahallelerine rakı ve şarap sokmaları ya da meyhane açmaları kesinlikle yasaktı. Müslümanları Yahudilerden ayıran bu

uygulamanın nedeni Müslümanların şer'i hukuk ile yönetilmesidir. Burada ön plana çıkarılmak istenen Müslümanlıkta içkinin yasak olmasıdır.

“İstanbul’da Yahudiler, yerleşmek için çoğunlukla Balat, Hasköy, Kuzguncuk, Kuruçeşme, Ortaköy gibi sahil şeridindeki semtleri tercih etmişlerdir. Bununla beraber, sayıları az olmakla birlikte Galata, Üsküdar, Çengelköy gibi semtleri de tercih edenler olmuştur. Osmanlı dönemi uygulamalarına göre gayrimüslimlerin evleri müslümanaların evlerinden daha yüksek ve büyük olamazdı. Tanzimat’ın ilanından sonra bu tür ayrılıklar resmen kaldırılmış olmasına rağmen alışkanlıklar devam etmiş, yüzyılın sonunda genel olarak eski mahalle sistemi korunmuştur” (Olgun, 2009, s.18, 19, 34).

Ayrıca Musevilere sinagoglarını tamir etme ve kendilerine ait evleri restore edip sinagoga çevirme hakkı verilmiştir.

3. MUSEVİLERDE DİNİ TÖRENLER

Osmanlı topraklarındaki Yahudiler, devletin kuruluşundan beri rahat bir yaşam sürmüşlerdir. Her iki dinin aynı karakterde olmasından dolayı bu topraklarda Müslümanlar ile uyum sorunu yaşamamışlardır. Osmanlı devleti gayrimüslimlere dinsel özgürlük vermenin yanı sıra, Yahudileri devletin belli mevkilerinde önemli görevlere atamıştır. Huzur ve serbestlik içinde dini ayinlerini yerine getiren Museviler, bayram kutlamaları için Osmanlı hazinesinden de destek görmüşlerdir.

Yahudilerin pek çok dini ve milli bayramı olmakla birlikte en önemli bayramları Pesah (Fısıh)'dır. Osmanlı belgelerinde hamursuz bayramı olarak geçen Pesah dini bir bayramdır. Hamursuz bayramı, İbrani takvimine göre Nisan ayının 15'inde başlar ve sekiz gün devam eder. Mısır topraklarından çıkışın yıl dönümü olarak kutlanır. Yahudi bayramlarının en eskisidir. Bayram süresince kesinlikle mayalı bir şey yenmez ve evde maya bulundurulmaz. İmparatorluk topraklarında bu bayrama Hamursuz bayramı denilmesinin sebebi bu sürede mayanın kullanılmamasıdır. Tevrat'a göre bu dönemde maya kullanımı büyük bir günahdır (Yahudi Bayramları, Anonim, b.t.). Bu bayram ile anılmak istenen Mısır'daki kölelikten kurtuluşudur. Mısır topraklarından kaçan Yahudilerin yapmış oldukları yiyeceklerin mayalanmasını beklemeden pişirmesinin anısına bayram boyunca mayasız hamurdan yaptıkları matsa adındaki ekmeği yerler.

Yahudilerin Hamursuz bayramı dışında bir diğer önemli bayramı Omer: yeni toplanan hasadın bir demetinin Nisan ayının 16.günü Bet-Hamikdaş'a sunulduğu Pesah ile Şavout arasındaki dönemdir. Bu dönem sekiz ya da dokuz gün sürmektedir (Besalel, Y. (02.03.2011).

Diğer bir bayram olan Şavout, haftalar anlamına gelir. Hamursuz bayramının ikinci gününden tam yedi hafta sonradır. Şavout'da Tevrat'ın Tanrı tarafından Yahudilere verilmesi kutlanır, ikinci hac bayramı olup, iki gün devam eder.

Teşa-Beav, ayın dokuzu anlamına gelir ve yahudi tarihinin en acı günüdür. Yahudiler tarihteki en acı olaylarının bugüne denk geldiğini kabul eder, ciddi kısıtlamalarla geçen yoğun bir yas ve oruç günüdür (Doenyas, N (14.07.2010).

Roş Aşana bayramı, İbrani takvimine göre Tişri ayının birinci ve ikinci günü kutlanır anlamı dini yıl başı olmasıdır Yanarocak, S. (24.09.2008).

Olgun (2009)'a göre; Yom Kipur ise, Yahudi takviminin en önemli ve en kutsal günüdür. Tövbe günüdür. Bugün Yahudiler hiç bir iş yapmazlar.Bol bol ibadet ederler ve bir tam gün oruç tutarlar (s.44).

“Diğer bir bayram olan Sukat, Yom Kipur'dan beş gün sonra kutlanır.Çardaklar bayramı anlamına gelir.Mısır'dan çıkan Yahudilerin çölde dolaştıkları kırk yılın anısına yapılır. Bir haç bayramıdır”(Olgun,2009,s.44).

“Tu-Bişvat, Yahudilerin yeni yılıdır. Din adamlarına göre Yahudilerin üç yeni yılı daha vardır” (Olgun,2009,s.44).

“Hanuka ve Purim milli bayramlardır.Hanuka M.S. 168 'de Yahudilerin Helenlere karşı kazandığı başarının anısına kutlanırken, neşe ve eğlence bayramı olan Purim ise Yahudiler'in İran'da Ester adlı bir Yahudi kız sayesinde katliamdan kurtulmalarının anısına kutlanır”(Olgun,2009,s.44).Yukarıda da değinildiği gibi Hanuka Bayramı festival havasında neşe ve eğlence etkinlikleri ile kutlanan milli bir

bayramdır.Bu bayramın diğer bayramlardan farkı Hanuka haftası izdivaya çekinilmemesidir.

4. MUSEVİLERDE HANUKA BAYRAMI

4.1. Hanuka Bayramının Çıkışı

Hanuka Bayramının çıkışı Yahudilerin putlara tapmaya zorlanmasına cevap niteliğindedir. Bu süre zarfında karanlıkta mağaralarda bırakılan Yahudi topluluğu türlü baskılara maruz kalmıştır. Museviler yoğun baskı ortamında dini zorlamalara karşı gelerek buldukları bölgeyi putlardan temizlemişler ve inanışları uğruna büyük bir zafer kazanmışlardır. Kazanılan zafer sonucu Hanuka Bayramı ortaya çıkmıştır.

“Yahudilerin, ülkelerini işgal eden Pagan Helenlere karşı yaklaşık yirmi iki asırlık başkaldırıışlarının yıl dönümü olan Hanuka, sekiz gece boyunca mumlar yakılarak kutlanması nedeniyle ışıklar bayramı olarak adlandırılır. Tarihte Makabi isyanı adıyla bilinen bu başkaldırı, Yahudilerin inançları ve dinleri uğruna tarihinde ilk kez silaha sarılmalarının ve az bir kuvvetle düzenli ordulara karşı başarılı olmalarının öyküsünü anlatmaktadır. Hanuka mumları Yahudiler için; özgürlük inancının bir simgesidir” (Altıntaş, 1996, s. 59-60).

“M.Ö 167 tarihlerinde, Antiohos Epifanos Yeruslayim Yahudi şehirlerini işgal etti. Antiohos’un yaptığı ilk iş Bet-Amikdaş’ı kapatmak ve musevilerin Tevrat okuyup, dini sorumluluklarını yerine getirmelerine mani olmak oldu. Ancak Museviler Mağaralarda saklanıyor ve gizliden çocuklarını sünnet ettirip Şabat gününü de gereğince yerine getiriyorlardı. Antiohos, Modin adındaki Yeruslayim’in küçük bir kasabasına Apeles adlı bir Suriyeliyi elçi edip, oradaki halkın putlara tapmalarını istedi. Orada bulunanların gözleri önünde Musevilerden biri Yupis adlı putun önüne geldi ve kurban kesti. Koen ailesinden Matatyau adlı ihtiyar bir adam bu acı olayın karşısında dayanamadı ve orada bulunanların hayret dolu bakışları önünde puta tapan adamı öldürdü. Sonra orada bulunanlara seslenerek Tanrı’ya ve onun on emirine inananların ona katılmasını istedi. Tüm Modiin ve etrafta bulunan köylerin halkı hemen Matatyau ile

birleştiler.Matatyau'nun etrafında toplananlar arasında Yohanan, şimon, Yeuda, Elazar ve Yeonatan adlı beř oğluda bulunuyordu.Bu küçük topluluk dūřmana karşı birleşti ve onları yenerek muvaffak oldu''(Behar,1969,s.46). ‘‘Bu arada Makabi adı verilen Yeuda topluluğu dūřmanlarla çarpıştı ve halkına zafer kazandırdı’’ (Tevrat, 1997, s.443, 444).

‘‘Yeuda ve adamları Yeruşalayim'e girip Bet-Amikdaş'ı temizlemenin zamanının geldiğini anladı ve harekete geçtiler. Bu dönemde Bet-Amikdaş putlarla doluydu.3596 senesi Kislev ayının 25'inde Bet-Amikdaş'ı bizzat Haşmonaimler tarafından temizlendi’’ (Türkiye Hahambaşılığı 1992, s.46).Buradaki bütün putlar yıkıldı ve tanrı'ya kurbanlar kesildi.Dokuz kollu şamdan yakıldı ve geçen sekiz günlük zorlu dönem kutlamaya dönüştürüldü.

Behar'in kitabında bahsettiği (1969) üzere ‘‘Esasında Hanuka'da büyük bir mucize meydana gelmiştir. Haşmonailer Bet-Amikdaş'ı temizledikleri zaman kandili yakmak için sadece ufacık bir şişe temiz yağ bulabilmişlerdi ve bu yağ ancak bir gün yetebilirdi.Fakat Tanrı bir mucize yapmıştı ve bir gün yetmesi beklenen yağ sekiz gün yanmıştı’’ (s. 50,51).Hanuka Bayramında bu günün anısına yanan kandiller cesaret, özgürlük, umut gibi kavramları sembolize etmektedir.

4.2. Hanukiya

Işıklar Bayramında Yahudi ailelerinin bütün bireyleri tarafından her gün özel bir dua ile yakılan Hanukiya mumları Yahudilerin tapınaklarını putlardan temizlerken yaşandıkları mucizenin göstergesi olmuştur.

“Işıklar Bayramında akıl, anlayış, hak ve adalet “ışık” ile sembolize edilir. Bu semboller karanlık, cehalet, haksızlık ve anlayışsızlığın alt edilmesi anlamına gelir.Hanukiya tüm sinagog ve Yahudi evlerinde, sekiz gece boyunca yakılan dokuz kollu şamdanın adıdır.Bu şamdanların üzerleri genelde aslan, altı köşeli yıldız ve benzeri motiflerle süslenir ve yapımında metal, teneke ya da cam kullanılır. Bazı Hanukiyalar yağla yanar ve mum yerine yağ filitreleri kullanılır. Her Yahudi mum veya kandillerin yakılışını izlemek zorundadır. Kislev ayının 24.günü, hava karardıktan hemen sonra yıldızlar gökyüzünde belirdiğinde Hanukiya'nın ilk mumları dualarla yakılır” (Altıntaş, 1996, s.62).

Şekiller 1 : Hanukiya: Dokuz kollu şamdandır.

Reference: <http://www.judaica-mall.com/16720.htm>

4.3. Hanuka Mumlarının Yakılması

Hanuka Bayramı bilindiği üzere her gün, yanan bir muma yeni bir mumun eklenmesi ile toplamda sekiz gün süren bir ritüeldir. Mumların yakılması törenin önemli bir parçasıdır ve mumların saçmış olduğu ışıpta farklı anlamlar yüküdür.

“İlk gece yakılacak mum, Hanukiya’nın sağ başındaki yerine yerleştirilir. İkinci gece ve onu izleyen geceler mumlara sağdan sola doğru birer mum ilave edilir. Böylece her gece bir mum arttırılmış olur. Mumların yakış sırası ise soldan sağa doğrudur.Bu şekilde her gece yakılan ilk mum o geceye ait olan mumdur.Hanuka’nın birinci gecesi bir, ikinci gecesi iki ve böylece arttırarak sekiz gece boyunca kandil yakılır.Bu kandiller mukaddes olup herhangi bir iş için kullanılamazlar.Kandiller yakıldığı zaman řu beraha’lar (dualar) söylenir.Hanukiya üzerinde farklı bir yer veya konumda bulunan 9.mum “Şamaş” olup öbür mumların yakımında kullanılır ve refakat mumu olarak her gece yanık tutulur” (Altıntaş, 1996, s.63).

4.4. Bayramın önemi ve Evrensel Niteliği

Zor dönemleri geçiren Yahudiler, zorluğun sonunda azimle kazandıkları zafer ve başarıyı unutmamak maksadı ile dünyanın her yerinde şehir meydanlarında bu töreni kutlamaktadırlar.

“Zaferi ve mucizeyi anmak maksadıyla kutlanılan Hanuka son zamanlarda evrensel anlamda büyük önem kazanmıştır. Işıklar Bayramı yalnız Yahudilere değil, yabancıların baskısı altında inleyen tüm uluslara cesaret, umut ve idealizm mesajı verir. Yahudilerin olduğu kadar bağımsızlıkları tehlikeye giren ve tehtit altında olan tüm toplumların Hanuka Bayramının önemini ve nereden geldiğini hatırlayıp cesaretlenmeleri, ezilmemeleri en büyük evrensel mesajdır” (Altıntaş, 1996, s.61).

4.5. Hanuka Ruhu

Altıntaş (1996)' ın anlatımıyla; Hanuka kutlamaları sırasında Yahudiler bencil değildir. Bu kutlama süresince, sekiz günlük sürede, Hanuka neşesini tüm cemaat üyeleri coşkulu bir şekilde paylaşır. Bu süre zarfında yaşanan tüm husümetler unutulur ve cemaat içerisinde muhtaçlara, fakirlere yardım eli uzatılır (s.61). Hanuka ruhu ile, az sayıda olan Musevileri birbirleri ile yakınlaştırmak ve birbirlerinin sorunları ile alakadar olmalarını sağlayabilmek amaçlanmaktadır. Böylelikle, Yahudi cemaati içinde hem bağlar güçlenmekte hem de Hanuka Bayramı tam anlamıyla yaşanmaktadır.

5. 2011 YILINDA İSTANBUL'DA HANUKA BAYRAMI KUTLAMALARI

Hanuka Bayramı, festival havasında kutlanılabilen dini tören gerektirmeyen bir ritüeldir. Bayramda sineoglarda hahambaşları, dini liderler ve cemaatin önde gelenleri pek fazla dini zorunluluk içermeyen törensel bir kutlama düzenlemektedir. İstanbul'daki belli başlı sineoglarda hem Hanuka Bayramının unutulmaması hemde cemaat üyelerini bir araya toplaması için bir tören tertip edilmektedir. Hanuka Bayramı Musevi ailelerinin evlerinde aile bireyleriyle kutladıkları bir bayramdır. Işıklar Bayramı sineoglarda Hahambaşının sekiz köşeli şamdanı yakmasıyla başlar ve bunu diğer etkinlikler takip etmektedir. Bu etkinlikler içerisinde hahambaşılığının ve cemaat liderlerinin konuşmaları, çocuk koroları ve gösterileri önemli bir yer tutmaktadır.

İstanbul'da Hanuka töreni hahambaşılığın seçmiş olduğu bir sineogotta her yerde olduğu gibi hahambaşının sekiz köşeli şamdanı yakması ile başlatılmaktadır. 2011 yılında Neve Şalom sinegoğunun ev sahipliği ettiği Hanuka kutlamaları hahambaşılığın katılımıyla ve çeşitli Musevi okullarından gelen çocuklar etkinlikleri ile kutlanmıştır.

Diğer ülkelerde Işıklar Bayramı kutlamaları şehirlerin belli merkezlerinde festival havasında gerçekleşmektedir.

Evlerdeki Hanuka kutlamalarında ise bizim bayramlarımızda olduğu gibi bayramın belli bir gününde bütün aile bireyleri ailenin en yaşlı kişinin evinde toplanıp, aile yemeği yendikten sonra, hep birlikte sekiz köşeli şamdanı yakıp, duasını yapmaktadır. Evdeki küçük çocuklara Hanuka şarkıları ve duaları öğretilmektedir. Ailenin en yaşlısının evindeki kutlamalardan sonra herkes aynı töreni bu sefer kendi evinde, kendi ailesiyle tekrarlamaktadır. Bu ritüel sekiz köşeli şamdandaki

en son mum yakılana kadar devam etmektedir. İstanbul'daki Hanuka Bayramı bu şekilde hem sineoglarda hemde evlerde genelde bir şölen havasında kutlanıp gelecek nesile aktarılmaktadır.

6. HANUKA BAYRAMI BELGESEL FİLM ÇALIŞMASI

6.1 Projenin Amacı

Bu kısa belgesel film projesinin amacı İstanbul'da yaşayan Yahudi cemaatini kutlamakta olduğu Hanuka Bayramını incelemek ve Hanuka kutlamaları aracılığı ile Yahudi cemaatini biraz daha yakından tanıyabilmektir. Yahudilerle ilgili gizli kalmış denilebilecek veya gözden kaçırılan bir tören olan Hanuka - Işıklar Bayramını çalışmamızın en büyük nedeni bu bayramın diğer bayramlardan farklı olarak dini bayram olmaktan çok festival olarak kutlanmasıdır. Yapılan literatür incelemesinde Yahudi cemaatinin diğer dini bayramların kutlamalarına ait film gibi resmi dokümanların olmasına rağmen Hanuka Bayramı ile ilgili hazırlanan herhangi bir belgesel çalışmasına rastlanılmamıştır. Ayrıca, bu film sayesinde Musevilerin kutlamış olduğu diğer bayramlarla Hanuka Bayramı arasında büyük bir fark olduğu gözler önüne serilmiştir. Musevilerdeki bayramların tümü sinagog ortamında geçer ve bu bayramlar Tevrat'ta yer almaktadır. Bunun yanı sıra, genel olarak baktığımızda Musevilerin bütün bayramları yemeli-içmeli bayramlardır. Bizim bu belgeseldeki amacımız Yahudilerin kutlamış olduğu diğer bayramlarından büyük farkı olan Hanuka-Işıklar Bayramını tanıtabilmek, diğer Musevi dini bayramlarından farklı olarak Müslüman'ın, Hristiyan'ın kısacası din ayrımı gözetmeksizin her kesimden insanın katılabileceği bir bayram olduğunu kanıtlamak, gerek sinagoglarda gerekse şehir meydanlarında festival havasında kutlanabileceğini gözler önüne sermektir. Böylece kültürlerarası kaynaşmaya da katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

6.2 Projenin Konusu

Bu belgesel film projesinin konusu İstanbul'da yaşayan Musevi cemaatinin kutlamış olduğu Hanuka Bayramını ya da bizim dilimize geçmiş haliyle Işıklar Bayramını, eğlencelerini ve bir sinagog ortamındaki törensel kutlayışı görsel öğelerle anlatmaktır. Bu çalışma, İspanya'dan ve farklı Avrupa ülkelerinden İstanbul'a göç etmiş olan Yahudilerin İstanbul'da bayramlarını nasıl kutladıkları, kutlamış oldukları bu bayramın törensel aşamaları ve Yahudi kültürü hakkında bilgi vermektedir. Diğer bir deyişle, bu belgesel çalışması Yahudi topluluğunu biraz daha yakından tanımamızı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra: Hanuka nedir, kutlama esnasında yanan mumlar neyi simgeler, mumların yakılış amacı nedir? ve hangi sırayla yakılır, musevi aileleri evlerinde bu bayramı nasıl kutlar sorularına bir belgeselin sınır ve ölçütleri çerçevesinde yanıt vermektedir. Filmimizde röportajlar ve görseller eşliğinde Hanuka'nın çıkış noktası, tarihsel süreci, amacı ve anlamı hakkında bilgi veriyoruz.

6.3 Proje Konusunun Sınırlandırılması

Bu belgesel film projesinde konu sınırlandırmasına kullandığımız en belirleyici kriter İstanbul'dur diğer bir deyiş ile İstanbul'da yaşan Museviler topluluğudur. Proje hazırlık aşamasında İstanbul'daki Musevi'ler ile birlikte zaman geçirmem, onlarla ilgili uzun dönem bilgi toplayıp, araştırma yapmam, Musevilerin diğer törenlerden farklı olan Hanuka Bayramını çalışma konusu olarak seçmemizi sağlamıştır. Bu tören onların kültür ve eğlencelerini bir nebze olsa bize aktarmaktadır. Musevi kültüründe bayramlar ve kutlamalar oldukça geniş yer tutmaktadır. Hanuka Bayramının diğer bayramlardan farklı olarak her inanıştan toplulukların katılabileceği bir bayram oluşu, bu belgesel projesinin

hazırlık sürecinde kutlama törenine katılabilmemizi ve bu konuda daha fazla bilgi toplayarak, bayramı en iyi şekilde aktarabilmek konusunda daha fazla başarılı olmamızı sağlamıştır. Diğer bayramlarda dini ritüellerin çokluğu ve bu törenlere katılımın sinegog ortamında yalnız Musevi cemaatine açık olması olayın içine girişimizi ve gözlemleme imkanımızı kısıtlamıştır. Bu nedenle, proje çalışmamız için İstanbul'da yaşayan Musevi cemaatinin kutlamış olduğu Hanuka-Işıklar Bayramı konusunda karar kılınmıştır.

6.4 Öngörüşmeler ve Arşiv Taraması

Belgesel film projemi oluşturmak için Musevi cemaatinden çok sayıda insanla görüştim. Bu cemaatten daha önceden tanışmış olduğum insanlar olmasına rağmen eski kutlamaları da görüp günümüz kutlamalarıyla karşılaştırabilecek ve iyi bir şekilde bizlere aktarabilecek Madam FANNY ile bu proje üzerinde birlikte çalışmaya karar verdik. Madam FANNY bu konuda yapabileceği en ufak bir yardımdan büyük mutluluk duyacağını belirterek, bu belgesel projem için konuşmayı, bilgilerini ve deneyimlerini bizimle paylaşmayı kabul etti.

Uzman bir görüş almak için, Hahambaşılık ile iletişime geçtim ve kendilerine Musevi Bayramlarından biri olan Hanuka-Işıklar Bayramı ile ilgili bir röportaj yapmak istediğimi belirttim. Hahambaşılık Genel Sekreteri Yusuf ALTINTAŞ bana yardımcı olmak için görevlendirildi. Kendileri engin bilgileriyle bayramın değer ve gereklerini bizlere aktardı. Bu esnada, Hahambaşılık bana arşivlerinden eski yıllara ait Hanuka kutlama törenleri görüntülerini göndererek bu görsellerden yararlanmamı sağladı. Bunlara ek olarak, Musevi cemaatinden arkadaşarımla görüşüp konuyu onlara anlattım ve bana yardım etmeyi kabul ettiler. Beni Hanuka törenlerine davet ettiler, böylece belgesel çalışmamda görsel zenginlik kazandırdılar.

Bu konuyla ilgili arşiv taramasında Hanuka Bayramı ile ilgili kitaplar inceledim. Bu konuda yararlandığım bazı kitaplar; Minna ROZEN'in İstanbul'da Yahudi Cemaati'nin Tarihi, Yusuf ALTINTAŞ'ın kitabı Yahudilikte Kavram ve Değerler, Ülkühan OLGUN'un eseri Osmalı Son Dönemi Yahudilik ve Hahambaşılık, İbrani Dini Bayramlar Kitabı, Ziya ŞAKİR'in Türkiye Yahudileri kitabı ve Tevrat'ı inceleyerek oluşturduğum bilgi birikimimi çekmiş olduğum belgesel aktarmaya çalıştım.

Fotoğraf arşivleri tarandı, daha önceki sineoglarda yapılan kutlamaların fotoğraflarından belgesel film için uygun olanlar seçildi ve anlatımımı destekleyecek fotoğraflar bu projede kullanıldı.

Kısaca, bu proje sadece kitap ve diğer yazılı eserleri (Musevi müzesi) inceleyerek hazırlanan bir sunum değil aksine iyi bir arşiv taramasının yanı sıra, ön görüşmeler, fotoğraflar ve videoların taranması ve incelenmesi sonucu ortaya çıkan bir belgesel projesidir.

6.5 Projenin Yapım Süreci

Projenin yapım süreci bundan yaklaşık bir yıl önce Musevi arkadaşlarımla farklı bir belgesel çalışması yapımı esnasında gündeme gelmiş olup bu vesileyle de başlamış bulunmaktadır. Bir belgesel oluşturmak için tabiki Musevilerle arkadaşlık kurmak ve onları uzaktan tanımak yeterli değildir. Karşılıklı güven oluşturmak uzun bir zaman süreci gerekiyordu. Bu belgesel projesini oluştururken hem arkadaşım olan hemde Musevi cemaatince iyi tanınan Selmi TEMEL'den yardım aldım. Beni cemaatin içine katmada,

onlarla birlikte bir müddet yaşayıp gözlem yapmamda, Musevi dini ile ilgili kitap ve bilgileri benimle paylaşmada ve cemaat üyeleri ile güven ortamı kurmamda yardımcı olmuştur. Bunun dışında Hahambaşılık görevlileriyle ve Türk Musevi Cemaati ve müze yetkilileriyle irtibata geçerek bu belgesel film projesinin yapım sürecini oluşturmuş oldum.

6.6 Projenin Çekim Süreci

Çekimler için Panasonic AG-DV100be kamera kullanılmıştır. Çekimler sinegog, Musevi müzesi, ev ve iş yerleri dahil olmak üzere toplam beş farklı mekanda yapılmıştır. Bu mekanlar: röportaj yapılan kişilerin evleri ya da iş yerleri olduğundan kullanılan ışık kaynağı doğal ışık olup, evdeki lambalardan yararlanılmıştır. Müze çekimlerinde de doğal ışık kullanmak zorunda kaldığımdan ve çekmiş olduğum nesnelerin cam kafesler içerisinde sergilenmesinden dolayı çekilen görüntülerde ışığın camlardan yansıması söz konusudur. Bunun dışında sinegog çekimleri için Hahambaşılıktan özel izin alınarak iç çekimler gerçekleştirilmiştir ve bu çekimlerde içeriye güvenlik nedeni ile kamera ve tripot dışında pek fazla malzeme getirmeme izin verilmemiştir. Bu belgeselde doğallığı bozmamak adına farklı ışıklandırmalar ve natürel dili bozacak öğelerin kullanımından kaçınılmıştır.

6.7 Projenin Kurgu Süreci

Belgeselin kurgusuna öncelikle kasetlerin aktarılmasıyla başladık. Daha sonra aktarılan kasetleri Adobe Premier montaj programı ile hazırladık. Kurgu sırasında müze

çekimlerinde yaşanan ışık ve bu yansılardan kaynaklanan görüntü bozukluğunu daha net görme şansına sahip olduk. Hahambaşılık yetkililerinin göndermiş oldukları görüntüleri kullanırken, görüntüler arasında renk uyuşmazlığını ve birbiri üzerine oturmayan renklerde fark ettik. Adobe Premier’de bulunan Color Correction efektini kullanarak aradaki renk uyuşmazlığını ve yansımaları mümkün mertebede ortadan kaldırmış olduk. Daha sonra çekilen görüntüleri izleyip, uygun sıralamalar yapılarak Hanuka töreninin çıkışı, tarihsel süreci ve kutlanışını anlatacak bir sıralandırmaya ile kurgu sürecini tamamladık.

6.8 Filmin Künyesi

Yönetmen: Raşit Elitaş

Kurgu: Recai Moripek

Kamera ve ses: Raşit Elitaş

Danışman: Yrd.Doç.Dr. Zeynep Özarslan

7. SONUÇ

Musevilere ait bir bayram olan Hanuka-Işıklar Bayramını tanıtip, İstanbul'da yaşayan Musevilerin bu bayramı nasıl kutladığını anlatmak bu çalışmadaki önceliğimiz olmuştur. Bu proje, Hanuka'nın dini bir bayram olmaktan çok festival havasında kutlanılabilecek ve farklı din mensuplarına kapılarını açan bir tören olduğunu gözler önüne sermektedir. Avrupa ülkeleri ve Amerika'daki kutlamalara da değinilmiştir.

Bu çalışma, belgesel niteliği taşıdığından, tarafsız bir bakış açısıyla Hanuka Bayramı görsel olarak; röportajlarla, sinegog ve müze çekimleriyle, törenlerle ve korolarla aktarılmaya çalışılmıştır.

Kültürümüzden etkilenmiş bir topluluğun yani Musevi cemaatinin İstanbul'daki Hanuka törenlerini hem sinegog hemde kendi evlerinde nasıl kutladıkları, sekiz köşeli şamdanın ve mumların anlamını, mumların yakılış sırası ve en önemlisi bu bayramı kutlarken Müslümanların veya Hristiyanların bu kutlamalara katılabilecekleri aktarılmıştır. Bu görsel ve işitsel çizgiler doğrultusunda İstanbul'da yaşan Museviler ile sınırlandırılıp işlemeye çalıştığımız Hanuka Bayramını "İstanbul'da Hanuka" adı altında belgesel bir çalışma olarak yazılı ve görsel olarak sunulmaktadır.

Sonuç olarak, "İstanbul'da Hanuka" yüksek lisans tez projesi, yazılı rapor ve belgesel olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bu projede hedeflenen düşünce, Hanuka ışığı altında İstanbul'da Musevilerle ortak bir kutlama yapılabileceğini ve bu şekilde toplumların birbirlerini daha iyi tanıyıp, geçmişten getirilen kültürel farklılıkların birbirini daha iyi tamamlayacağını gözler önüne sermektir.

KAYNAKLAR

Altıntaş, Y. (1996). Yahudilikte Kavram ve Değerler (1). İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın.

Behar, N. (1969).İbrani Dini Bayramlar Kılavuzu (2). İstanbul: Ahmet Sait Matbaası.

Besalel, Y. (02.03.2011). Yahudilikte Temel Kavramlar Omer-3. 06.02.2011

<http://www.salom.com.tr/news/detail/18751-Yahudilikte-temel-kavramlar-Omer-3.aspx>

Doenyas, N. (14.07.2010). Yahudilerin En Kederli günü: TESA BEAV. 06.02.2012,

<http://www.salom.com.tr/news/detail/16282-Yahudilerin-en-kederli-gunu-TESA-BEAV.aspx>

Olgun, Ü. (2009).Osmanlı Son Dönemi Yahudilik ve Hahambaşılık (1). İstanbul: Giza yayınları.

Rozen, M. (2010). İstanbul Yahudi Cemaatinin Tarihi 1453-1566 (1). (Cev. S. Çağlayan). İstanbul: Kultur yayınları.

Sakir, Z. (2011). Türkiye Yahudileri (1), İstanbul: Akıl-Fikir yayınları.

Tevrat. (1997). Kitab-I Mukaddes Eski ve Yeni Ahit. İstanbul: Kitab-i Mukaddes Şirketi.

Türkiye Hahambaşılığı (1992). İbrani Din Bilgisi Özetleri. İstanbul

Yanarocak, S. (24.09.2008). Roş Aşana. 06.02.2012,

<http://www.salom.com.tr/news/detail/9783-ROS-ASANA.aspx>

Yahudi Bayramları. (b.t.). (06.02.2012),

<http://www.turkyahudileri.com/content/view/261/223/lang,tr/>

EKLER

Ek-1: İstanbul'da Hanuka Belgesel Film Fotoğrafları

Fotoğraf 1: Eski Hanuka kandilleriyle filmin yazısı belirir ve bir anlatıcının konuşmasıyla film başlar.

Fotoğraf 2: Film başladıktan sonra karşımıza sinagog ortamında konuşma yapan bir Hahambaşılık görevlisi çıkar ve Hanuka hakkında bilgi vermeye başlar.

Fotoğraf 3: Merleyen dakikalarda Hanuka töreninde kullanılan simgesel Hanuka şamdanını görürüz.

Fotoğraf 4: Hanuka şamdanlarının İslami motiflerle süslenmiş halini görüyoruz.

Fotoğraf 5: Burada Hanuka ile ilgili konuşulurken geçmişten günümüze gelen, İslam sanatı ve mimarisinden etkilenmiş Hanuka töreni şamdanlarını İslami motiflerle süslenmiş halini görüyoruz.

Fotoğraf 6: Belgeselimizin ilerleyen dakikalarında tarihten günümüze kadar gelmiş olan ağaç oymacılığı ile işlenmiş Hanuka şamdanlarını aktarıyoruz.

Fotoğraf 7: Tahta kalede yahudi esnaflarla görüşmeden önce o kalabalığı ve tahta kaleyi görüyoruz.

Fotoğraf 8: Tahta kalede bir Yahudi esnafı bize Hanuka kutlamalarını anlatıyor.

Fotoğraf 9: Bize Işıklar Bayramının tarihsel sürecinden ve neden adının Işıklar Bayramı olduğundan bahsediliyor.

Fotoğraf 10: Işıklar bayramında zeytin yağı ile yapılan ve filtreler koyulup ateşlenen en doğal hanuka şamdanını görüyoruz.

Fotoğraf 11: Sinegog ortamını ve törensel kutlama alanını görüyoruz.

Fotoğraf 12: Evde kutlanan Hanuka töreninde bayramı sevdirmek adına ilk mumu evin en küçüğü yakarken görüyoruz.

Fotoğraf 13: Yusuf ALTINTAŞ HahamBaşılık Genel Sekreteri bize sinegogtaki törensel kutlamadan bahseder.

Fotoğraf 14: Caddebostan sinegogunda Musevi dini liderlerin katıldığı bir Hanuka töreni.

Fotoğraf 15: Genel sekreterin sinagog ortamındaki kutlamalardan bahsederken Musevi cemaatinin bir arada olduğu kutlamaları görürüz.

Fotoğraf 16: Avrupa ve Amerika'daki Hanuka töreninin kutlanışından bahsederken.

Fotoğraf 17: Madame Fanny kendi evlerinde bize çocukluk zamanlarında yapılan Hanuka kutlamalarını, pamuk ve yağlarla yaptıkları Hanuka mumlarını anlatıyor.

Fotoğraf 18: Ev ortamında Hanuka kutlama töreni, mumlar yakılır ve dualar edilir.

Fotoğraf 19: Gravürler ile anlatılan bir savaş. Yahudilerin karanlıktan aydınlığa çıkışlarını anlatıyor Madame Fanny.

Fotoğraf 20: Musevi cemaatinin Hamambası Rav Isak HALEVA Neve Şalom sinagogunda sekiz köşeli şamdanı yakarken.

Fotoğraf 21: Moris TEMEL bize Hanuka Bayramı ve genç nesillere bu törenleri nasıl aktardıklarından bahsediyor.

Fotoğraf 22: Ufak çocuklara geleneklerin öğretilmesinden bahsediyor.

Fotoğraf 23: Sinegog ortamında ufak çocukların sergilediği gösterileri görüyoruz.

Fotoğraf 24: Çocuklardan oluşmuş Sinegog Korosunu izlerken bize kendi aralarında düzenlen partilerden ve eğlencelerden bahsediyor.

Fotoğraf 25: Genel sekreter bize Hanuka Bayramını Müslümanlarla ve Ramazan Bayramını da musevilerle kutlamaktan bahsederken.

Fotoğraf 26: Sinegogta törensel Hanuka şamdanının, sekiz köşeli şamdanın yakılışı.

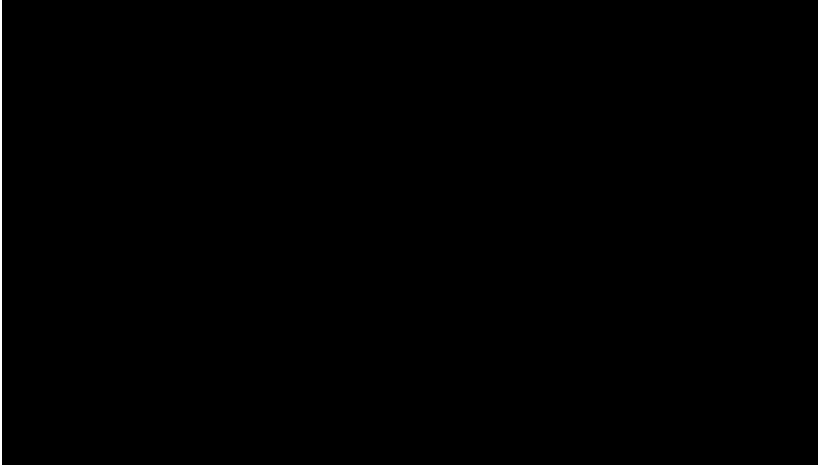

Fotoğraf 27: Törenin sonuna doğru sinegog içerisinde ışıkların arasında Davud'un yıldızını görürüz.

Fotoğraf 28: Ekran ağır bir şekilde kararmaya başlar ve sekiz köşeli şamdan belirir.

Fotoğraf 29: Ekran birkaç saniyeliğine kapanıp açılır.

Fotoğraf 30: Koro Hanuka şarkısını söyler ve ekran yavaş yavaş kararmaya başlar ve jenerik akmaya başlar.

ÖZGEÇMİŞ

11 Ağustos 1986 tarihi, Tekirdağ ili doğumluyum. İlköğretimimi Lüleburgaz ilçesinde tamamladıktan sonra Lise eğitimime Tekirdağ'da Saray Anadolu Lisesin'de devam ettim. Üniversite eğitimime Beykent Üniversitesi, Sinema ve Televizyon bölümünde devam ettim ve Yüksek Lisans eğitimimi'de aynı bölümde sürdürdüm.

Özel ilgi alanlarım içerisinde fotoğrafçılık ve tarihi yerlerin ziyareti sayabiliriz.

Yabancı dilim İngilizcedir.

Aday: Raşit ELİTAŞ

